Ч. 88 (13.037). Львів, пятниця 22. квітня 1932. Pocztowa opłata kontacona ryczałtem. Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чверьрічно 14·00 „
Піврічно 28·00 „
Річно 48·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Важні наради у „Централсоюзі“.

Зїзд Окружних Союзів Кооператив про пекучі справи нашої кооперації і господарства.

Скликаний Централсоюзом зїзд Окружних Союзів радив у суботу й неділю 16 і 17 ц. м. у Львові під проводом голови Надз. Ради Централсоюзу посла **О. Луцького.** У Зїзді взяли участь крім членів Н. Ради і Дирекції Централсоюзу: голова Ради РСУК сен. Ю. Павликовський, директори РСУК Филипович і Капуста, начальник правного виділу РСУК Корчинський, дир. Центробанку Саєвич, дир. Нар. Торговлі Лазорко, директор „С. Господаря“ інж. д-р Хомевчук, редактор „Кооп. Республики“ д-р Коберський, редактори „Г.К.Ч.“ інж. Храплцвий і В. Левицький, представники Надзірних Рад 7 Окружних Союзів і представники Управ з 27 Окружних Союзів. Наради ведено в суботу 16. ц. м. в салі „Української Бесіди“ без перерви від год. 12-ої до 18-ої і в неділю 17 ц. м. в „Ревізійнім Союзі Українських Кооператив“ безперервно від години 9-ої до 19-ої.

На порядку нарад були надзвичайно важні справи: **сучасне положення Централсоюзу й Окр. Союзів** (референт пос. О. Луцький), **співпраця Централсоюзу й О. Союзів з іншими видами української кооперації** (реф. дир. Ц. С. Ю. Шепарович), **співпраця сільсько-господ. кооперації з „С. Господарем“** (реф. дир. Ц. С. Творидло), **кооперативний збут тварин** (реф. Ц. С. Радловський), **кооперативне виробництво і звідомлення виділів праці в Централсоюзі** (референти: дир. Шепарович, дир. Мартюк і дир. Творидло).

У звідомленні про **матеріяльне положення Централсоюзу й Окружних Союзів** підкреслено, що на тлі загального упадку приватної торговлі і сусідських, особливо рільничих кооперативних обєднань у Польщі Централсоюз вивязався зі всіх своїх обовязків товарової гуртівні для Окр. Союзів добре. Він перевів у 1931 р. яєчний експорт Окр. Союзів (150 вагонів), чим, не зважаючи на господарську крізу і всі трудноші для експорту, поширив цей, так дуже важний експорт, здобувши в 1932 р. два нові експортові магазини (Львів, Бучач). Дальше зорганізував у цьому році кооперативний збут безрог, рогатої худоби, телят, дробу, який уже переводять Окр. Союзи, поширив власну фабрику мила і закінчив господарський рік 1931. поважним товаровим зворотом і доброю білянсовою надвишкою. Дальший ріст Централсоюзу залежить від матеріяльного скріплення Окружних Союзів. Після переведення аналізи їх матеріяльного стану виявляється, що все ще за слабе вивінування деяких Союзів, замороження їх власних і навіть деяких „чужих“ капіталів, неповернені тзв. „пацифікаційні“ втрати деяких Союзів і їх відбудови та самозрозумілий спад оборотів у сільськім імпорті наслідком глибокої крізи села — **вимагають дальшого відмороження і рішучого скріплення фондів у всіх О. Союзах.**

У дискусії після цього реферату взяли участь представники 19 Окр. Союзів. Мужно розглянено давні помилки й недотягнення і визначено твердий плян організаційної, фінансової і торговельної господарки на найближчі два роки, тимпаче, що вже переведені зусилля в цім напрямку впродовж 1931 року дали добрий успіх. На цілому фронті Окр. Союзів уже перейшли з кредитової продажі споживчих товарів на продаж тільки за готівку, а одночасно ліквідують давні споживчі та рільничо-товарові кредити при рівночаснім вилатнім направленні відношення власних до чужих капіталів. Як найважніші гасла на найближчі два роки устійнено: **виховання проводу і відбудову та розбудову організаційних відділів при Окр. Союзах; масове поширення членства в кооперативах для загального закупу і збуту; продажу споживчих товарів у цих кооперативах тільки за готівку і рішучу ліквідацію їх давніх споживчо-товарових кредитів; остаточне закінчення „протиборгової кампанії“ в Окр. Союзах і скріплення їх уділового капіталу, далі поширення збуту хліборобських продуктів (передовсім живих тварин у 1932 р. і стручкових насінь у 1933 р.);** якнайбільше удосконалення торговельної техніки **і строгу контролю бюджетів та ліквідности в Окружних Союзах.**

По дискусії над черговими рефератами дир. Шепаровича і дир. Творидла **устійнено цілі й методи співпраці** з усіма іншими видами кооперації, з „Сільським Господарем“, „Просвітою“, „Рідною Школою“, з жіночими обєднаннями та з товариствами академічної молоді. **З особливим зрозумінням поставився Зїзд до планової співпраці з „С. Господарем“ та до розбудови Центробанку, як центральної каси цілої нашої кооперації.** В цьому напрямку устійнено таку програму праці: 1) утворити інспекторат агрономів при „С. Г.“; 2) випрацювати з „С. Господарем“ пляни агротехнічної і зоотехнічної праці в порозумінні з Централсоюзом, як організатором цілого збуту хліборобських продуктів (поза маслом); 3) пляново поширити практичну агрономічну працю в округах; 4) виповнити цілим видом кооператив, обєднаних у Централсоюзі, статутові зобовязання супроти „С. Господаря“ та поширювати в першу чергу його видавництва; 5) поставити на найближчих Заг. Зборах Централсоюзу внесок на творення годівельного фонду при експорті хл. продуктів; 6) безумовно виконати всі ухвали шестого краевого зїзду кооператив у справі вивінування центральної каси кооператив і віддати Ревізійному Союзові під розвагу внесок про примусову ощадність цілого виду обєднаних в Ц. С. кооператив 1. і 2. ступня, яку льоковано би в Центробанку.

Що торкається **збуту тварин,** обговорено дотеперішні успіхи наших мясарень, доставки безрог до шістьох беконарень, збуту опасових безрог на внутрішнім ринку і нарешті збуту худоби й телят та домашньої птиці. По зібранні досвідів у всіх збутових операціях устійнено цілу схему технічних доручень для їх поширення й поглиблення, при чому особливо підкреслено конечну потребу забезпечення цього збуту на цілім просторі означених збутових округ і його безперервности при рівночаснім уліпшуванні продукції (власні плянтації насінь, курячі ферми, взірцеві годівельні станиці безрог і т.п.).

Збут хліборобських продуктів поведуть Окружні Союзи в **комісовій формі** (з задатками). На 1933 р. Централсоюз поширить підготовку збуту фасолі і грибів.

У дискусії над останніми рефератами присвячено особливу увагу **пляновому кооперативному упромисловленню села і кооперативному виробництву.** Устійнено напрямні для вже істнуючих і плянованих промислових млинів у кооперативнім заряді (яких покищо далі не мають розбудовувати), для вже істнуючих і далі потрібних господарських млинів, районових пекарень, гарбарень, мясарень, олієнь і т. п. Вже з кінцем 1931 р. було около 80 таких кооперативних варстатів праці крім районових молочарень. З признанням підкреслено при цій нагоді розбудову хемічного виробництва при львівській „Зорі“, яке саме тепер формується в окрему кооперативну одиницю і зорганізування подільськими Союзами млина й пекарні в Борщеві та мотузярні в Копичинцях. Для забезпечення пляновости в цій преважній праці кооперативна організація обовязана узгіднювати її наперед з **Ревізійним Союзом Українських Кооператив.**

Поза цим ухвалено придержуватися в торговельній політиці передовсім отсих засад: 1) **повна піддержка рідного і некооперативного виробництва;** 2) уніфікація товарів; 3) зосередження О. Союзами всіх закупів у Централсоюзі.

У дискусії — поза першим рефератом — забирали голос представники 21 Окр. Союзів. Ця дискусія виявила велику життєздатність нашої сільсько-господарської кооперації, обєднаної (поза маслом) у Централсоюзі і її першорядне значіння для цілого нашого народнього господарства. В найтяжчих умовинах, які тут і там стали для слабших клітин занадто важкими, вона з успіхом поборює трудноші, вдосконалюється і творить нові великі цінности.

—o—

Свято незалежности Манджурії.

(Від нашого харбінського кореспондента.)

Святочне проголошення нової держави в Манджурії і зокрема в Харбіні. — Праця нового манджурського уряду. — Транспорти японських військ на схід. — Заходи нової влади на сх.-кит. залізниці. — Вісти з Радянщини.

Харбін, 18. березня 1932.

Другого дня другого місяця, в день драконів 9. березня ц. р. (в м. Чань-Чунь) проголошено незалежність нової азійської держави Маньчжу-Го. В той день прийшов до влади новий володар цієї держави ексцісар Пу-і, майбутній кандидат на імператора Маньчжу-Го.

Ще на кілька днів до цього свята всюди оповіщено, як це свято буде відбуватись. У Чань-Чунь зїхалися всі ті, що грали важну ролю в будівництві нової держави, головним чином з Мукдену і Харбіну. На ці дні заповіли святкування і в Харбіні. І в цій цілі на кілька днів перед тим були по місті розліплені плякати з китайськими текстами, на яких красувались привіти для нової влади, зразки нових прапорів, що мають жовте поле, а на верхнім лівім углі чотирокутник з кольоровими лентами червоною, синьою, білою та чорною. Ці кольори мають означати — радість, віру, чистоту й твердість. Жовтий колір це колір держави, освяченої силою старого дракона.

По китайським і манджурським звичаям у 2 день другого місяця після Нового Року (старий стиль) буває свято драконів. Коли в цей день починати якесь діло, то воно обовязково добре піде, особливо як у цей рік припадає велике число драконів. Згідно з цими повірями цього року найбільше число драконів припадало саме на цей день, а тому початок існування нової держави вішує якнайліпші події для неї.

Верховний правитель Пу-і прибув у Чань-Чунь на кілька днів перед святом. Він поселився в будинку, де все було приготоване для його зустрічі і на другий день, себто 9. березня в присутності всіх губернаторів провінцій, усяких манджурських генералів командуючого японськими військами ген. Хонджо, ген. Тамон, начальника воєнної місії полковника Дохивара й інших осіб правитель вступив до витальної салі, де був поставлений старий манджурський престіл, прикрашений драконами. Тут він сказав своє слово, в котрому витав усіх присутніх з проголошенням нової держави.

Кілька привітань сказали присутні, в тому числі і японці, але поза тим нікого з чужинців і офіційних представників Японії на святі не було, бо держава ще ніким не признана.

У Харбіні як і в інших містах Манджурії

були влаштовані святкування проголошення незалежности напротязі трьох днів, 9—11 березня, при чому вулиці були прикрашені святочними ґірляндами, плякатами, а на майданах були побудовані павільони, де виступали промовці, були відкриті сцени для артистів та музикантів.

З ранку 10. березня в Новому Місті м. Харбін на центральному майдані зібрались великі юрби китайців з жовтими повязками на руках, з праворами, з ріжними плякатами і ці сили народу, щось біля 40—50 тисяч після промов рушили вулицями Нового Міста до двірця, а звідтіля на Пристань, звідки вже поволі розходились. У повітрі літали японські аероплями й скидали летючки та нові прапори з паперу.

Европейців було дуже мало. Вони потапали в цьому натовпі китайців, при чому цікаво відмітити те, що старі китайці як і манджури були раді, а молодші покоління з якимсь спокійним настроєм, але рідко з усмішкою дивились на ці тисячі народу, що пересувались вулицями.

Почувалось, що багато тут зроблено підготовчої, досить доброї праці для організації цього святкування і це зробило своє. Ті, що вороже відносяться до повстання нової держави твердять, що ціле свято спричинене волею японців, що маса народу проти цього. Вона не хоче самостійности і т. ін., але події йдуть далі і сьогодні маємо вже повний склад ради міністрів, яка вислала ноти до 17 урядів світу, окрему ноту надіслала до Китаю. В цих нотах повідомляє про повстання держави Маньчжу-Го, про те, що вона є окремою суверенною державою в Азії.

На терені спокійної праці всіх чинників краю починають проводити реорганізаційні пляни нової влади, беруться жваво за Східно-китайську залізницю, куди призначені нові адміністраційні представники уряду. Радянців сила фактів приневолює признати новий уряд. Від них вимагають відповіді за пропаще майно, паротяги, вози, ріжне приладдя, яке вивозили весь час на Приморщину. Радянці забрали майже на 40 міліонів зол. карбованців ріжного майна залізниці.

Сьогодні японське командування надсилає нові сили на схід до Хайліна, Імяньпо та Ханьдаохезн, де недобитки сил Дин-чао роблять наскоки на залізницю й мирне населення.

У Манджурії швидко йде орґанізація всіх ділянок життя. З усього видно, що вся політика нової держави буде яскраво противна комуністам і тим, хто їх підтримує. Сьогодні опублікували оповіщення, що представництво радянського Нефтесиндикату ліквідується, а в тойже час Торгпредство робить величезні закупки збіжжа для Приморщини, як пшениці, борошна, вівса. Одначе в найрухливіший день цих закупів та навантажування потягів для експорту появився наказ нової влади про заборону експорту за кордон усього збіжа, крім бобоїв і таким чином все, за виїмком невеликої скількости вже вивекспортованого збіжа залишилось на складах залізниці та в потягах. Цей акт нової влади заставив радянського консуля виступити з протестом і почати розмови.

І в той час, як щодня над містом літають японські аероплями і роблять глибокі розвідки в запіллю по краю, прибув сюди на нараду головнокомандуючий всіми японськими військами у Манджурії ґен. Хонджо. Нарада тяглась два дні, перериваючись банкетами та офіційними прийомами з представниками й командантами всіх військових японських частин Північної Манджурії, бо є чутки, що на ст. Манджурії, яка находиться на самому кордоні з Забайкальщиною і в Сахаліні на березі Амуру були бунти китайських жовнірів і вбито кілька чужинців в тому числі і японців. Японці думають надіслати туди свої відділи.

А з Радянщини йдуть вістки, що там сильно готуються до неминучої війни, що до Приморщини спровадили багато військ, що навезли безліч літаків, танків, автомобілів та інших технічних приладів, що сильно укріпляють Владивосток та район затоки Посьєт, який лежить на самому корейському кордоні.

Словом червоні роблять усі заходи для скріплення свого положення у Приморщині, у тій цілі вони висилають у Сибір та у концентраційні табори сільське населення, яке весь час робить заходи звільнитись від комуністів. У повітрі носяться чутки і настрої великих подій. Будемо їх спокійно ждати.

Микола В. Самійлович.

Меморіял проти комуністичного Інтернаціоналу.

Бюро Інтернаціонального Союзу для боротьби проти Третього Інтернаціоналу передало членам комісії для морального роззброєння та іншим членам конференції меморіял, що є вислідом довгих дослідів над акцією Комінтерну. До меморіялу залучено схему, яка унаглядяює ґрандіозну сітку більшовицьких організацій, які працюють по цілому світі проти міжнародного та соціяльного миру. Цей документ доводить також тісний звязок між більшовицьким урядом та Комінтерном, який виконує лише точно доручення цього уряду. Бюро робить висновок, що істнування більшовицької влади є тепер найбільшою перешкодою до роззброєння морального та мілітарного.

Промови Літвінова в Женеві мають лише ту мету, щоб заховати правду, бо Москва ні на хвилину не спиняє приготування до війни. В той час, як відбувається Конференція роззброєння, всі частини більшовицького військового апарату розвивають свою погубну акцію проти всіх членів Союзу Народів.

Спеціяльний меморіял подало Бюро американській делеґації, в якім зазначено, що Сталін особисто дав директиви американській секції Комінтерну, як використовувати сучасну крізу для поширення більшовизму. Це тим більше на часі, що Літвінов по відомостям швайцарської преси намагається навязати переговори з державним секретарем Злучених Держав Стімсоном, які мають дуже мало виглядів на успіх.

(Укр. Бюро в Женеві).

Що кажуть інжиніри про СРСР.

НОВГОРОДОК, 20. IV. ПАТ. Зі Столпців повідомляють, що специялісти-інжиніри, які тамтуди все частіше переїзджають на захід, оповідають, що СРСР переживає тепер тяжку харчову крізу наслідком пятилітки. В багато містах і містечках дістане харчі лише на бони і картки. Пуд муки коштує 100 рублів і більше. Пятилітка стягнула до міст багато селян і відібрала колективам робітників.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 22. КВІТНЯ 1932.

МИКОЛА БРОВАРСЬКИЙ.

Криза дитячої ілюстрованої книжки.

Колись у середньовіччу пролітала близько землі комета, та в хвості мала вона щось такого, що всі люди пчихали і був із того великий страх. Кажуть, що з того часу походить і звичай здоровити, коли хто пчихає.

Великосвітня війна лишила нам великий та не менше страшний хвіст усіляких криз, а між ними навіть таку дитячу кризу як криза дитячої книжки. Правда, до цієї кризи признаються лише на Заході, в СРСР усе завсіди в порядку, бо там усі питання рішаються „науково": марксизмом. Простота й радикальність рішення масової перерібки дітей на „роботів" державного штампу, дає цікаву тему для найнуднішого роману — „За сто літ". Але якщо рішати це питання з погляду виховання дітей як майбутніх всебічно культурних індивідуальностей, то криза таки дуже виразна.

У першу чергу помітна вона тим, що сильно зменшився попит на дитячу книжку. Слідкуючи лише за щоденною німецькою пресою зауважуємо зрозуміле зацікавлення цим питанням у німців та рівночасно й розбіжність думок щодо причин цього лиха.

Тому, що може й у нас батьки інколи цікавляться, чи їхні діти читають книжки, подаємо коротко головні думки з німецької дискусії.

Пані д-р Е. Кессель тримається погляду, що гарна, солідно видана дитяча книжка при сучасній економічній кризі є не рентовна і оплачується хіба лише в рідних із великою скількістю дітей, бо дитина розвивається дуже тямко і потребує скорої зміни книжок. Тому вона ставить у приклад дешеву російську книжку, яка не претендує на довготревалість і тому є дешева, тож не шкода дозволяти дітям її дерти.

Це щодо форми. Щодо змісту, то авторка вимагає від дитячої книжки деякої актуальности для дитини. Вона хоче, щоби книжка відповідала своїм змістом оточенню „модерної" дитини, бо інакше дитина нудиться. Отже домагається вона книжок з автомобілем, залізницею, цепеліном і т. д.

Опонентка вищезгаданої авторки пані д-р В. Шмідтляйн-Тіерш правда погоджується з необхідністю понизити ціну на книжку, але рішуче обстоює дорогу книжку. Нерентовність вона добачує не лише в питанні дитячих книжок; усе те, що торкається дитини не виплачується: і ліжко, і візок, і вбрання, а прецінь кожна мати старається купити найкраще для своєї дитини. Причину дешевости російської дитячої книжки добачує вона в державній підтримці спеціяльної матеріялістичної літератури для пропаґанди і тому це не може бути ніяким прикладом. Далі підкреслює авторка, що німці завсіди виховували своїх дітей в пошані до порядку, до обережности й уваги до всякої річі буденного вжитку, якої не вільно нищити і саме тому домагається вона від видавців давати книжки без люксусу, але солідні та тривкі.

Щодо нового змісту, якого нібн вимагає „модерна" дитина, то і тут авторка не погоджується і стає рішуче в обороні чару дотеперішньої дитячої казки з її Іванком, що то його „Король ожини" по лісу на мишках возить, з луговими карликами, що їм місяць світити не хоче, коли вони бються, з Петром та Аннелізою, що на місять з паном Зумземаном літали тощо. Переходячи до питання — батьки як вихователі, тут вона саме і находить головну причину кризи. Теперішні батьки не розуміють завдання й впливу дитячої ілюстрованої книжки, вони не розуміють своєї ролі пояснювачів і посередників. Уже Сніжинка втратила у них свою романтику. Тепер це кристалізовані краплі дощу, а не сірячка, що їх пані Голле з перин янголят витрусила і веселка це вже не дощева мисочка, лише переломлене проміння сонця. Дитяча уява бідніє, вчені ілюстрації вже нічим не промовлять до неї. Стару книжку хіба подерти. Давати нову з автом, залізницею й цепеліном! Авторка закінчує закликом до батьків задуматися над тим, що від них залежить чи дитина берегтиме й любитиме свою книжку, чи звязуватиме вона з нею свої настрої й уявління, з яких безліч залишаться на все життя.

Цей момент непевности й нерозуміння батьками свого завдання, наслідок доби післявоєнної кризи, підкреслюють теж інші автори. Вони вказують на нові й нові експерименти в тім напрямі, щоби дітям представляти світ як його бачать батьки, лише дещо „здитинивши" його. Забувають, що деяка обмеженість дитини не є звязана з часом, як це маємо у батьків і що ця незалежність від часу має в собі щось вічного.

При цьому ставлять поруч тих міркувань також цікаву рівнобіжну німецькій експериментуючій кепській книжці — спокійну, традиційну, зрівноважену дитячу книжку країни, що не зазнала війни, країни клясичної педаґоґіки — Швайцарії.

Зясовуючи ці арґументи не можемо не стати в обороні природи дитини, яку мусимо щадити, рахуватись з її психольоґією та постепенним розвитком, не обкрадати дитини з її раннім розвитком. Дитина — самостійний орґанізм, який хоче бачити світ своїми наївними очима і коли ми підставляємо їй наші окуляри робимо їй цим непоправну кривду.

Власне на розумінні цієї особливости дитячої психольоґії мусить будуватись дитяча ілюстрована книжка.

Якщо нам вільно висловити думку про нашу західно-українську книжку для дітвори, то здається нам, що переживаємо не так кризу щодо її змісту, як щодо форми, яку у нас зовсім нехтують. У нас дбають не так за якість книжки та ілюстрації, як за кількість того й другого, а на оправлання такої поведінки, що не жерить-

На допомогу „Просвіти“.

Конференція представників української преси в „Просвіті“.

У вівторок 19-го квітня вечором відбулася в „Просвіті“ конференція з представниками української національної преси в справі теперішнього положення в товаристві та в справі найближчих завдань Головного Виділу в ділянці господарської санації найстаршої нашої культурно-освітної установи. У конференції взяли участь: В. Мудрий („Діло“), д-р К. Коберський („Службовик“), д-р О. Назарук („Нова Зоря“), Д. Паліїв („Новий Час“), В. Целевич („Свобода“), д-р М. Гнатишак („Мета“), Іван Юшишин („Учительське Слово“), Іван Герасимович („Рідна Школа“), Р. Гайдук („Правда“), Кульчицький („Відродження“), д-р М. Стахів („Громадський Голос“), Евген Яворовський („Українське Слово“), М. Корчинський („Коопер. Республика“), Ю. Шкрумеляк („Народня Справа“), М. Таранько („Світ Дитини“), інж. Боровський („Сільський Господар“), М. Дужий („Студентський Шлях“), мгр. Ю. Пелеський („Українська Школа“), а крім того від канцелярії „Просвіти“: дир. С. Магаляс, І. Павлик та А. Петренко.

Перед год. 6-ою вечором відкрив конференцію короткою привітною промовою заст. голови „Просвіти“ В Мудрий. У свому слові висував він і завдання цієї другої з черги пресової конференції у „Просвіті“. Потім віддав слово фінансовому референтові Гол. Виділу і заст. голови д-рові К. Коберському, який представив доклад про фінансовий стан Т-ва та плян санації.

Після цього реферату розвинулася обширна дискусія, в якій забирали слово: Корчинський, Юшишин, Коберський, Таранько, Назарук, Паліїв, Шкрумеляк, Магаляс, Стахів, Кульчицький, Пелеський, Мудрий і Яворовський. Вся дискусія оберталася біля того, як найкраще зможе українська преса прийти в допомогу „Просвіті“ при реалізації її санаційних плянів. Всі представники поставились прихильно до веденої Головним Виділом санаційної акції та всі виявили бажання підтримати її в пресі. Учасники дискусії дали цілу низку цінних вказівок щодо самої техніки пресової пропаганди, якою повинна користуватися „Просвіта“. Крім того висловлювали свої погляди і щодо усталених уже Гол. Виділом плянів санаційної акції. Ціла конференція робила дуже додатне враження і дала для „Просвіти“ багато матеріялу, придатного до використання у практичній роботі.

—o—

З польської преси.

З приводу хиротонії Полікарпа Сікорського.

Висвячення Преосв. Полікарпа — як прояв „польського аматорства в робленні презентів“. — Українці і білорусини в Польщі. — „Всі національні рухи вийшли із захристії“. — Страх перед Галичиною. — Льояльність російського (?!) духовенства, яке співає „Не ржуцім земі...“ — Православна церква як двигун польської „моцарствової“ політики.

З приводу висвячення архимандрита Полікарпа Сікорського на луцького епископа бебітично-монархістичне виленське „Слово“ принесло в ч. 88 характеристичну статтю посла Ст. Мацкевича п. з. „Аматорство роблення дарунків“.

„Зовсім не знаю — пише Ст. Мацкевич — волинських відносин і тому не хочу висловлюватися, чи номінація епископа Полікарпа була слушна, чи неслушна. Знаю тільки одно: ніколи і під ніяким оглядом не слід порівнювати української справи до білоруської, а українців трактувати так, як білорусинів — і навпаки. Викладник українських національних сил у Польщі, їх освідомлення, культура організаційних досягнень — сто, стопядесять, може навіть тисячу разів більший, як відповідний викладник білоруський. Тут нема подібности, тут майже нема анальогії: чисельні ріжниці надто великі“.

Тому автор бажає обговорити справу націоналізації православної церкви тільки на білоруському тлі. Це справа дуже важна: „всі національні рухи вийшли із захристії“. Рух білоруський, з яким треба було рахуватися, створили білоруські священики. Ціле литовське визволення, литовська держава вродилися в захристії. Яку велику ролю відіграла церква в Ірляндії, яку силу мають східно-галицькі українці, що боронять поза мурами чогось в роді національної церкви!“ Білорутенізація православної церкви при польській автокефалії була би для білорусинів їх „власною національною церквою“. **Це був би величезний дарунок.** Бо слабий нині білоруський рух одержав би організаційну сітку та організаційний і пропагандовий апарат, білоруський клир поширював би білоруський рух хочби тому, щоби „поширяти власні впливи“.

Білорутенізація православної церкви створила би з білоруського руху щось дійсно поважного. Можна би про це говорити, колиб Польща дістала за те „совітську Білорусь“. „Але очевидно її не одержимо — читаємо дальше — дістанемо тільки найбільше ті відносини, яких свідками ми у Східній Галичині. Я докраю угодово настроєний супроти галицьких українців — але це не значить, щоби я хотів мати другу Східну Галичину на Виленщині, Новгородщині і на Поліссі. Щоби пропаґувати білорутенізацію православної церкви **з точки польської держ. рації,** треба передтим упасти на голову“. А чому так? Отже тому, що „православне російське (?!) духовенство просто здане на ласку (!) і неласку (!) польської держави (!) й уряду (!)“, що „православне російське (?) духовенство розуміє (!), що одинока його опора в польській державі“, що „маємо дуже численні докази правдивої льояльности (!) цього духовенства супроти держави(!)“.

Православне духовенство не має на кого спертися: „На власній парохії тільки з деякими обмеженнями. Бо саме та обставина, що це духовенство — російське (!), впливає здержливо на його діяльність у політичному напрямі. Навпаки — замикає його в релігійній ділянці, для нас найбільше бажаній“.

„Православна церква в сучасному складі — пише далі „Слово“ — це сила моральна, що шукає опори (!) в польській державі. Не нищмо її! Навіть не польонізуймо. Поважаний читачу! Православний громадянин може бути добрим горожанином, але нам потрібний **віруючий** громадянин. На українському селі, яке стоїть лице в лице до більшовизму, атеїзм, сектанство, релігійна байдужність — це розкладова сила. Отже **віра** — річ дуже делікатна. Коли мені якийсь куратор каже, що у нього попи співають: **„Nie rzucim ziemi... my królewski szczep Piastowy ród“**, — то не відчуваю надзвичайних радощів і думаю, що та недостача радости не випливає ані з поверховної ані з плиткої оцінки цієї теорії. В таких явищах є щось поспішно поліційного. Можемо не відрікатися, навіть повної (!) асиміляції чи польонізації цього духовенства і православя, але треба зрозуміти, що чим це пізніше буде, тим буде щиріше (!). Православна церква — це сила моральна, потрібна корисна, льояльна, звязана з польською державою в нинішньому положенні на смерть і життя (!). Тому не підриваймо її ані поліційною польонізацією, ані очевидною нісенітницею білорутенізації“.

З наведеного ясно, що православна церква повинна бути доти російською, доки не стане польською! Тому вона не може бути збілорутенізована ні... зукраїнізована! Бо „при деяких обставинах православна церква може стати двигуном нашої великодержавної („велькомоцарствовей“) політики“. Так писав Ст. Мацкевич у 1928 р. на 158 стор. своєї брошури „Dziś i Jutro“. Як бачимо, він послідовно тримається своєї лінії! Але хоч він завсіди старається ставити точку над „і“ — то цим разом волів зовсім промовчати питання українізації православної церкви на Волині. Одначе сам заголовок статті „Аматорство роблення дарунків“ і становище автора до білорутенізації православної церкви дає багато до думання. Пояснень тут не треба!

ся зовсім уявою дитини, виставляють кризу і нашу бідність.

Як далеко стоїть від нашої дійсности домагання одного відомого німецького ілюстратора. „Колишні дитячі книжки клали вагу в ілюстрації більше на дію, тепер-же книжка родиться з графіки; отже мусимо дбати більше за зовнішність, за декоративну та за мистецьку єдність. Те, що дитина бачить у ранніх літах, лишається назавжди“, — підкреслює він. „Площини барв мусять бути сильні й широкі, або мусять мати характер граціозний. Особистий підхід мусить злитись із типографічним в одну цілість“.

Барв наші діти у західно-українських виданнях майже не бачать. Може це й краще, бо колиб таке трапилось, то львівські друкарні вже зробають, аби т. зв. другий колір составив ніс на вухо, а із зубів виростала рука. Навіть випадково і то рідко трапляється, щоби другий колір (не кажу вже про третій) попав на своє місце. Виглядає так, якби наші друкарі у Львові були напідпитку, а вони тут зовсім ні при чому, винна недостача розвиненої техніки.

Деякі недбалі друкарські відбитки, що виходять із недосвідчених рук варті Марк-Твенівських колекціонерів, тих, що збирали луну, ґудзики від штанів та всяку небилицю. Ще й тепер їхні внуки збирають почтові марки, особливо цінячи такі з друкарськими помилками.

Наша думка така, що криза дитячої ілюстрованої книжки прийшла до нас не у хвості післявоєнних криз, а давно ще перед війною. Перед війною ми зовсім не мали дитячих книжок, а якщо вони й були, то не були ілюстровані, а як були ілюстровані то кимнебудь і здається ніколи барвами. Після війни видавці, коли й брали від артистів рисунки то рахувались із кожним сотиком і дбали головно за те, щоби „рисунки“ вийшли якнайдешевше. Не диво, що дитина горнеться і досі до чужинних колірових образків.

25 III 1932

—o—

Японія — Манджурія — Радянщина.

Представник японського міністерства закордонних справ заявив представникам преси, що взаємини між Японією й Радянщиною загострюються з кожним днем більше та що Японія рішилась інтервеніювати в кожному збройному конфлікті, який міг би вибухнути між Радянщиною і новою манджурською державою.

В Японії всі здають собі справу, що останне вискочення із шин під Харбіном потягу, який перевозив японське військо, було ділом аґентів більшовицького уряду. Відома річ, що радянський уряд концентрує на манджурській границі велику армію та змішнює свої сили в північній частині Сахалину. Більшовики знають, що японські війська в Манджурії й на Кореї не перевисшають 6 дивізій, отже допускаються актів провокації. Всеж таки Японія зберігає спокій.

Останній вибух муніції в Токіо японці приписують аґентам чужої держави.

Жах на Дністрі та українська політична еміґрація в Румунії

Допомоговий Комітет української еміґрації в Румунії, обговоривши кріваві події на Дністрі та заходи, які він ужив у звязку з цими подіями, ухвалив на своїм засіданні 14. ц. м. випустити таку відозву-протест:

Протягом останньої зими ріка Дністер, що ділить Румунію від Радянського Союзу, стала правдивою смугою смерти, де більшовики зорганізували систематичне полювання на безборонних стариків, жінок і дітей. Дійшло до того, що більшовики не вважали потрібним навіть забрати з леду на Дністрі тих, хто впав жертвою їхнього варварського садизму. Тому благаючі зойки конаючих майже кожної ночі змішувалися зі завиванням голодних псів, що роздирали й таскали по Дністрові задубілі трупи.

Докладні відомости про це, як і взагалі про масові розстріли на Дністрі появлялися як у румунській, так і світовій пресі.

Українська еміґрація, а в тому числі й та її частина, що перебуває в Румунії, систематично протестує і звертається до людського почуття цивілізованого світу з приводу тих масових масакр, які безперервно практикують більшовики на терені Радянського Союзу, а особливо на Україні.

Тимчасом вона мала час переконатися, що совість культурного людства сліпа і глуха. В найліпшому випадку вона відгукується платонічним співчуттям на папері, а на практиці: авторів масових убивств запрошують на ріжні міжнародні конференції, їм дають позички, у них запопадливо купують вироби рабської примусової праці і навіть ті продукти першої потреби, які силою відібрано й відбирається від голодуючого населення.

Поруч зі зворушливими описами кріавих подій на Дністрі, румунська преса неодз пові-

домляла також і про поворот та передачу втікачів представникам більшовицького ДПУ. Тимчасом ми не чули ні жадного протесту ні співчуття до долі тих, доведених до безнадійної розпуки втікачів, які божеволіли при одній думці, що їх можуть перекинути назад, які кидалися з тих потягів, якими їх везли для передачі в руки більшовицьких катів і які просили смерти як ласки, підкреслюючи, що краще якби їх убили тут, ніж мають передавати не лише на смерть, але й на жорстокі муки більшовикам. При таких умовинах передача цих людей нічим не ріжниться від тих розстрілів, які практикують більшовики, і викликає у нас також саме почуття обурення і протесту, як і прилюдні більшовицькі розстріли на Дністрі.

Зорганізована українська еміграція в Румунії вживала всіх заходів, щоби видачу втікачів більшовицьким чекістам припинено, але тимчасом видача ця продовжується й далі. Це приводить українську еміграцію до розпуки і вона примушена апелювати до людяности і до найсвятіших почувань милосердя громадської опінії та преси.

Одним з мотивів викидання втікачів назад, у переважаючій більшости українців, є відсутність засобів для утримання нових кадрів втікачів. Мотив цей слушний, але й він може тільки пояснити сумні а по своїй суті жорстокі факти, але ні в якому разі їх не виправдати.

Жертви великих землетрусів, пожеж і катастрофальних повінів завше знаходять гарячий відгук в чутливих душах людей. Вони поспішають з масовими допомогами тим, що потерпіли, а тимчасом масова втеча — хіба це не катастрофа? Хіба вона викликана страшнішим лихом, ніж всі стихійні катаклізми взяті до купи? Це лихо назовні менш помітне, але про звірства більшовиків на Дністрі не можна навіть сказати й цього, бо образ їх більш ніж страшний, він жахливий.

Українська Еміграція в Румунії не вірить в те, що трагедії на Дністрі матимуть для більшовиків ті наслідки, які вони мусіли би бути. Коли ж українська еміграція висловлює свій протест, то з єдиною метою звернути увагу бодай на тих, хто ризикуючи життям, так або інакше, але вже вирвався з радянського пекла, хто не втратив ще віри в істнування високих принципів людяности і хто — це саме головне — потрібує опіки й негайної допомоги.

Ні українська еміграція, ні Румунія цієї допомоги, при всій своїй добрій волі, дати не в стані. Ми пробуємо апелювати ще один, може останній раз, і звертаємося за допомогою в першу чергу до Міжнароднього Червоного Хреста, до Комітету для справ втікачів при Лізі Народів, а далі то добродійних організацій і нарешті до всіх чулих серцем окремих жертводавців.

Пожертви грошима і річами просимо надсилати на таку адресу: **Comitetue Ucrainian, Strada Delea-Veche, 45, Bucarest, IV. Romania.**

Цю відозву-протест вислано: Урядові Румунії, Комітетові для справ утікачів при Союзі Народів, Управі Міжнародного Червоного Хреста, Українським Еміграційним Організаціям а також всій українській та закордонній пресі.

Відозву протест підписали: заступники голови Комітету д-р В. Трепке та секретар Дмитро Геродот.

Чи Крюґер згинув?

ПАРИЖ, 20. IV. ПАТ. З огляду на поголоску, будьто би Крюґер перед руїною симулював самовбивство, а на ділі втік на Суматру, співредактор „Парі Суар" перевів доходження. Комісар поліції й інші поліційні урядовці впевняють, що бачили на власні очі Крюґера та були при бальсамуванні й вкладанні тіла в домовину. Також дверник дому, де мешкав Крюґер, каже, що після самовбивства був біля тіла Крюґера, якого добре знав. Лікар, якого зараз закликали, заявив, що тіло Крюґера було ще незастигле. Вкінці шведський консуль ствердив, що бачив тричі тіло помершого земляка, якого знав особисто.

По широкому світі.

У болівійському війську лютує жовта пропасниця. Нездужає 60% вояків.

Московська преса повідомляє, що після вибуху вулькану острів Свиной частинно вкритий попелом, частинно залитий вульканічним болотом. Крім 5 жертв вибуху і 15 попарених, одна жінка та троє дітей померло в Баку.

У копальні Велерсвайлер (басейн Саари) вибухнула пожежа. Раніша залога не могла дістатися до підземелля. Працю зовсім здержали.

Хто не платить за часопис, підриває рідну пресу.

Міжнародня бібліотека у Буенос-Айрес.

Вже кілька разів були поміщені в часописах „есперанто" згадки про „чужинецьку бібліотеку" в Буенос Айрес (Аргентина), яка заснувалася 1929 року і міститься враз із почтовим та філятелістичним музеєм у розлогих салях головної почти у цьому місті. У згадках пишеться, що головна управа цієї інституції звертається багато разів з закликом до всіх видавництв на земській кулі, щоб надсилали туди свої видання: часописи, журнали і книжки. Як звичайно відгукнулися в більшій части видавництва високоцивілізованих народів, а в першій мірі Англія, Німеччина, Франція а відтак Італія, Еспанія, Спол. Держави і Японія. Останніми часами можна на столах бібліотеки бачити видання навіть індуські, перські та турецькі.

Найслабше відгукнулися на заклик „Міжнарод. бібліотеки" видавництва славянських народів. Крім українських „Діла" і „Життя і Знання", чеської „Republica", московської „Економическая Жизнь", болгарської „La Bulgarie" (по франц.) і хорватської „Svijet" не видно нічого більше з славянських видань, бо не посилають. Одні тільки німці присилають туди поверх сто часописів, журналів і книжок. Зрозуміла річ, що в такому 2-міліоновому місті як Буенос Айрес, де є повно чужинців, які щодня тисячами відвідують бібліотеку і музей, кожний часопис чи журнал робить рекляму для своєї нації.

Можливо, що дехто скаже, що ні, тому послужу доказом, що помиляється. Одного разу в 1930 р. на весні, заходжу до бібліотеки і шукаю на славянському столі за укр. часописами. І бачу, що одиноке „Діло", що репрезентувало українську пресу, заняте якимсь кремезним паном і пізнаю славного співака Шаляпіна, який у той час гостив у Буенос Айрес і виступав у тамошній опері „Кольон". Цей співак-росіянин, волів читати українське „Діло", ніж більшовицьку „Економ. Жизнь", яка недалеко на столі лежала. Це є один з численних доказів, що чужинці читають нашу пресу, тому добре булоб, щоби всі українські видавництва посилали до цієї бібліотеки свої часописи, журнали і книжки. Адреса бібліотеки така: „Hall de los Extranjeros", Palacio de Correo, Buenos Aires, Sud America.

Дз.

—o—

В справі китайсько-японського замирення

ПАРИЖ, 20. IV. ПАТ. В Шанґаю зібралися вчора представники чотирьох держав на конференцію, на якій рішили, щоби речинець відкликання японських відділів після привернення нормальних відносин полишити комітетові Союзу, якому комісія буде здавати звіт зі своєї праці. Представник Японії Шіґемітсу висловив бажання, щоби ті рапорти не висилати безпосередно до Женеви, але предкладати японському й китайському урядові. Конференція в справі розему зійдеться знову завтра.

—o—

Недоля румунських державних службовців.

Нема другої держави на світі, що так ганебно оплачувала би своїх службовців, як Румунія. Найгірше стоїть учительство, що від вересня м. р. не дістало ще платні. В багатьох місцевостях учителі розпустили шкільну дітвору до дому й замкнули школу, щоби цим робом задемонструвати проти свого занедбання урядом.

У важкому положенні найшлися теж усякі пенсіоністи, про яких уряд зовсім забув. Як повідомляють черновецькі ґазети, пенсіоністи з Ясс звернулися до короля з такою телеґрамою:

„Ваше Величество, вже від місяців ми не дістали пенсій. Умираємо з голоду, ми й наші родини хорі, жебраємо, щоби перекрутити день, усі наші просьби даремні. Отже просимо, щоби нас і наші родини вивели на гору Копов і вистріляли там скорострілами, замісць, щоби ми вмирали помалу і в муках. Бачимо, що після 30 або 40 літ праці для краю уважається нас чимось зайвим, і тому думаємо, що воно буде краще, коли замість ходити вулицями в супроводі жандармів, щоби наше предложення подано до відома президентові міністрів і виконано. Апелюємо до Вашого Величества вислухати нашу просьбу й увільнити нас від мук".

—o—

ОСТАННІ ВІСТИ

ЗНОВУ ЗМЕНШАТЬ ПЛАТНІ.

У варшавських колах службовиків кажуть, що з 1. травня вищим службовцям степенів I—VII. включно зменшать платню на 10 проц. Є теж чутки, що від 1. липня обнижать усіх службовців на один степень платень. Кажуть теж, що ранг не обнижать, зате зменшать платню на провінції а рівночасно привернуть службовцям у Варшаві столичний додаток.

ПІЛСУДСЬКИЙ ПОБУДЕ ЩЕ В РУМУНІЇ.

З Варшави повідомляють, що Пілсудський рішився побути ще довше в Румунії. Після 3-денного побуту в Кишиневі вернувся до Букарешту, де побуде якийсь час. Опісля візьме участь у святі 16. п. п. в Фольтічені.

З Відня повідомляють, що Пілсудський захорів на грипу. Всеж — як повідомляє ПАТ — був Пілсудський на годинній авдієнції у короля, опісля був у нього мін. Арґетояну.

Більшовицька преса добачує у виїзді Пілсудського до Кишинева демонстрацію, звернену проти СРСР.

НЕ БУДЕ ВИБОРІВ ДО МІСЬКИХ РАД.

Референт проєкту самоврядних законів пос. Дух в журналістичному інтерве повідомив, що ухвали нових самоврядних законів годі сподіватися скорше як на найближчій бюджетовій сесії. Тому ті закони війшли би в життя щойно з весною 1933. Покищо каденції самоврядних установ продовжать аж до хвилини ухвалення нових самоврядних законів, а лише в бувш. австрійській займанщині, беручи формально, треба би перевести вибори. Одначе беручи під увагу виборчі кошти та забурення правильного самоврядного життя, спричинене виб. кампанією, не є доцільне переводити вибори, бо й так вибрані установи не працювали би довше, як рік. У звязку з тим міністр вн. справ видасть відповідні зарядження.

ДОПЛАТА ЗА ТЕЛЕФОНІЧНИЙ АПАРАТ.

У Деннику Законів з 20. квітня появилися розпорядки міністра почт у справі зміни телефонічної тарифи та частинної зміни оплат за телефонічний абонамент на сітях польської телефонічної агенції. На основі тих розпорядків обовязують часові доплати до тел. абонаменту у висоті 1.50 зол. місячно від головного апарату та 1 зол. від додаткового апарату.

СКАСУЮТЬ 151 МІСТ У ПОЛЬЩІ.

У новому самоврядному проєкті, якого покищо не ухвалили тому, що сесію сойму відложили, є припис, який уповажнює мін. раду касувати міста, що мають менше як 3000 населення. З тих міст потворили би окремі або збірні сільські громади. Останній перепис населення виказав таких міст 151. У львівському воєвідстві мають скасувати 14 міст: Чесанів, Янів, Яричів Новий, Глогів, Улянів, Каньчуґа, Радимно, Дукля, Нижанковичі, Сіnява, Баранів, Краковець, Щирець, Старасіль. У тернопільськ. воєвідстві: Ягольниця, Гусятин, Язловець. Загалом у південних воєвідствах 33 міста.

ДО ШПИТАЛЮ ДЛЯ УМОВО ХОРИХ.

Головного свідка в виленському процесі за вбивство студ. Вацлавського Каз. Лепковську переслали до психіятричного шпиталю для обсервацій. Здогадуються, що вона умово хора.

ЗІСУНУЛАСЯ ГОРА.

БЕРЛІН, 20. IV. ПАТ. Біля Кошену над Мозелею обсунулася частина гори. Около 10.000 куб. метрів землі знищило все по дорозі, фабричні будинки, виноградники, позривало ел. каблі. Курява заслонила містечко по другому боці ріки. З гори обривалися щораз то нові маси землі. Населення, вогнева сторожа та поліція приглядалися безсильно катастрофі. Спочатку старалися лише рефлекторами освітити місце катастрофи. Тому, що небезпека грозила вже від довшого часу, уставили були там спец. варту. Чи були жертви в людях, покищо невідомо. Рух на дорозі здержаний. Околичні села не мають світла.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Слово під полою.

Геґав уже писалося, а напевно ще буде писатися, що ми свою мову під полою носимо і з-під поли подаємо.

Мій Боже! Змінився час і бувають такі ситуації, коли треба рідне слово ховати під полою, але це випадки дуже рідкі і ніколи не трапляються саме тим, про яких хочу нині згадати.

Жидівський склеп. Купець за прилавком сумний-невеселий. Векслі запротестовані, кредит замкнений, податок незаплачений. А на добавок усього ні пес не загляне по товар. Передполуднем бодай було щось: пан і пані вже брали за клямку. Купець кинувся помагати відчиняти двері, але в цій хвилині пан пощупався за кишеню, махнув рукою і пустив клямку. Може забув дома гроші, а може пригадав собі пильніший видаток.

Тільки було передполуднем гостей.

А ось тепер — четверта година пополудні, а двері рипнули тільки раз, але зате сильно. Приходив возьний зі суду з наказом заплати...

Потім знову мертвечина. Здрімався купець за крамником, захропів помічник у другій кімнаті між стосами товарів. Не чують, що до склепу зближається радість у виді трьох покупців. Підійшли, хвилину постояли коло вітрин, а далі рушили до входу. Купець не вибіг на зустріч, бо врімався, помічник не прискочив, бо таки твердо спав. Аж як двері рипнули, купець розплющив очі.

Бачить: троє людей! Не хотів вірити, думав, що снить.

А вони (дві пані, один панич):

— Czy można tutaj dostać... (чогось там).

Купець на радощах:

— Proszę bardzo, bardzo proszę. Bardzo!

А вони (дві пані і панич у мазепинці) до себе:

— Гарний склеп... Великий вибір...

Купець зловив ухом розмову і до помічника:

— Герман, подай весняні матеріяли.

А гості видивились мов на чудо...

— То тут можна говорити по українськи?

— За свої, прошу панства, гроші всюди можна говорити по українськи.

І вже дішов торг по українськи і то не на рати, а за готівку.

А як гості вийшли, то купець сказав до помічника:

— Дивний нарід ці українці. Солідні, довги сплачують, а з мовою ховаються, як з краденим.

Польський склеп...

— **Pan wybaczy, że nie mówię po ukraińsku, ale właśnie odszedł subjekt-ukrainiec. Cały rok trzymałem go dla ukraińskich gości — nie trzeba było. Każdy mówił po polsku...**

А щож сказати вам, Волинська Аристократко за те, що ви на Академічній вулиці звертали увагу своїй товаришці:

— Не говори тут до мене по українськи!

Ви носите українське слово вже не під полою, а замість устілки в чоботах...

Галактіон Чіпка.

НОВИНКИ

— ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ розсилаємо з нинішним числом і просимо Вп. Передплатників негайно надсилати передплату, щоби не було перерви у висилці часопису. Передплата на місяць травень 5 зол.

— **Магазин постелі Р. Джала, Львів, вул. Хорущина 5.** (біля кіна „Апольо“) поручає по найнижчих цінах, ковдри, матераци і постіль. Переробляє ковдри по 6 зол., матераци по 8 зол. 786 86—100

— **Протест українських журналістів проти розстрілів на Дністрі.** Швайцарська преса подає поклик Союзу українських журналістів та письменників у Празі до цивілізованого світа в справі розстрілів українських втікачів на Дністрі. У поклику цім докладно зясовано жахливі відносини на Радянській Україні, терор ГПУ, масові засилання українців на північ на примусові роботи та голод, що примушують українців до втечі за всяку ціну. Поклик до Союзу Народів, Міжнародного Червоного Хреста, Організації Охорони дітей та Комітету Нансена домагається рішучих інтернаціональних заходів проти Радянщини. (Укр. Бюро в Женеві).

— **Умовні адміністраційні кари.** Міністерство внутрішних справ видало обіжник, в якому зазначує, що в карно-адміністраційному поступуванні можуть бути приноровлювані постанови подібно як у судівництві. Тому допускається умовне припинення адміністраційної кари, особливо кари арешту, яку можна припинювати на час від 1—2 років. Цей розпорядок має на меті зменшити число судових справ.

— **Б. посла Мохнея** (польська хлопська партія) засудив люблинський суд на виїздовій сесії в Красімставі на півтора року твердині за підбурювання на вічу. На основі акту обвинувачення Мохней виступав проти польського уряду та закликав селян, щоб озброїлися і самі перевели земельну реформу так, як на Радянщині.

— **Самогубство ем. судді.** В лісі за Погулянкою біля Пасік повісився Теодор Федьків, емеритований суддя.

— **За обиду Пілсудського.** Суд у Рожнітові засудив студента політехніки Стан. Карцяха на три тижні арешту за це, що обидливо висказувався про Пілсудського. Оборонець вніс відклик від присуду, тому відбудеться ще розправа в стрийському суді.

— **Справа вбивства Моттової,** місіонарки баптистів у Варшаві, досі не вияснена. На основі дотеперішнього слідства виходить, що підкладом убивства був грабунок, а не сектярський спір. Біля вбитої найшли валізку з окровавленим біллям, знак, що душогуб глядав за грішми. Відомо було, що Моттова мала 90 долярів. Цих грошей не найшли.

— **Крівава розправа.** Із Познаня повідомляють, що в місцевости Кротошин розігралася крівава драма. Стан. Кравчик, підприємець будови радіоапаратів, у розмові зі Стан. Станишевським, головним акціонарем фабрики солодової кави, постріляв його тяжко. Опісля Кравчик побіг до свого мешкання, де убив свою жінку й дитину, в кінці пробував відібрати собі життя.

— **Дрібні вісти.** У Лодзі, в 4-поверховій камениці повстала пожежа в мешканні Соляжа, що виробляв паперові торбинки. Згоріли два мешкання, дах камениці та дах сусіднього дому. Соляжова жінка вдушилася в димі. Трьох людей з вогневої сторожі загоріли від диму. — В тартаку „Альфа“ на Левандівці візок, навантажений деревом, зломив ногу робітникові Ів. Фельштинському. — „Фабрикант“ золота Дуніковський вийде мабуть на волю, бо прийшло до порозуміння між фінансистами, які його обвинувачували в обманстві.

— **Величезне банкроцтво в Америці.** В американському фінансовому світі викликало велике враження банкроцтво підприємства Мідвест Утіліті С-ка“. Пасива сягають близько 2 і пів міліярда долярів. Є це найбільше банкроцтво того роду підприємства в історії Злучених Держав. Можна порівнати його тільки з банкроцтвом Стіннеса в Німеччині.

— **Довкола афери Крюгера.** При ревізії в мешканні Крюгера у Стокгольмі найшли записки, в яких вичислені особи, що брали від нього хабарі за улекшення переговорів з урядами поодиноких держав у справі аренди сірникового монополю. Серед тих назвищ находяться два польські. Слідство викрило, що Крюгер управляв фінансові обманства від 1915 р. Зачувати, що шведський уряд навязав листування з урядами кількох европейських держав у звязку зі зловживаннями Крюгера. Тимчасом в англійській та французькій пресі появилася сензаційна поголоска, що Крюгер навіть своїм самовбивством обдурив світ. Він живе, мовляв, на острові Суматрі, інші кажуть, в Москві, а поховали замісць нього воскову ляльку, спрепаровану по мистецьки. Запевнюють, що ніхто з лікарів не ствердив його смерти. Найновішою фазою афери Крюґера є добровільне оголошення в Ню-Йорку банкроцтва міжнародньої сірникової корпорації, якої шефом був Крюгер. У французькому сенаті Крюґерівська афера відбилася інтерпеляцією в справі аренди французького сірникового монополю Крюгерові на 30 років. Польські часописи зазначують, що невиразно представляється справа умови Крюгера з Польщею. Умову цю підписав директор департаменту м-ства д-р Ґловацький. Умовою, заключеною в липні 1925 р., тодішній міністр скарбу Вл. Ґрабський зобовязався передати детайлічну продажу сірників у Польщі голяндському т-ву „Ґаранта“, одначе це ніколи не здійснилося.

— **Заходом Президії Т-ва Опіки над Українськими Еміґрантами** відбудеться в Еміґраційному Домі у Львові, при вул. Вишневецьких ч. 4 в понеділок дня 25. ц. м. в год. 6. веч. відчит о. Р. Криницького, Василіянина, довголітнього місіонаря в Бразилії під заголовком „Еміґрація в Бразилії“. Вступ за добровільними датками.

— **Географічний курс.** Заходом ґеографічної комісії при Науковому Товаристві ім. Шевченка відбудеться у Львові в днях 2—15 липня ц. р. **Курс ґеоґрафії** для учителів та студентів, получений з триденною прогулькою в Карпати. Теми: ґеольоґія, морфольоґія, демографія, історична географія, краєзнавство в школі, підручники. Оплата 15 зол., для студентів 10 зол. Дешеве приміщення у Львові забезпечене. Участь зголошувати до дня 15. травня ц. р. на адресу Наукового Товариства ім. Шевченка, Львів, вул. Чарнецького 26, Географічна Комісія.

—o—

З театру.

ВЕЛИКИЙ ТЕАТР: *„Чорне ґетто“*, песа на 7 яв О'Нейля.

О'Нейль — найбільший американський драматург. Американці називають його своїм Шекспіром; точніше — він Джек Льондон їхього театру. Навіть життєпис обох подібний. О'Нейль ще як молода людина пізнав дно життя Ню-Йорку, Гондурасу, забрив аж до Буенос-Айрес, перемандрувавши всю Південну Америку і „шнирів по морі як циганус“ аж до африканських пралісів. Недурно його батько, мандрівний актор, вже й з бунтарською ірляндською кровю.

Читачі може пригадують собі фільму „Анну Крісті“, про вуличну запиту дівчину, що під впливом моря вертається до здорового нормального життя і щиро закохується? Це з песи О'Нейля. „Чорне ґетто“ — в оригіналі названа „Всі діти Бога мають крила“ — ставить проблему ненависти американців до муринів; ще раз „Хатина вуйка Томи“ в актуальним великоміським середовищем.

Інтеліґентна нещаслива дівчина закохується в інтеліґентнім мурині і виходить за нього замуж. Це приятелі з дитячих літ; мурин Джіммі кохає її явно ще з цієї пори; щойно тоді, коли вона розчаровується в своїх білих приятелях, вертається до нього, шукає в ньому підтримки. Але це тільки ідеальна любов:„біла“ не може перемогти в собі відрази до чорного чорта. У боротьбі з цим почуванням, у ненормальнім подружім житті під впливом ідіосинкразії вона попадає в істерію.

Автор дає не тільки сцени цього любовного конфлікту, але й загальні — взаємної ненависти обох рас. Із цього погляду песа О'Нейля живий документ тої варварської темряви, в якій живе ще людство XX. в. Із погляду проблеми нагадується нам народній театр із „Жидівкою вихресткою“, або драми про клясові антаґонізми „панів“ і „хлопів“.

О'Нейль мало журиться психольоґічною аналізою своїх героїв; він хапає за такі грубі ефекти як лінч, пістук або програмові деклямації. Поруч блисків великого драматичного таланту маємо банальщину із примітивного популярного театру. І ця банальщина часто наводить сльози. Муринські пісні вплетені в акцію зворушують як і наші в наших народніх песах. Саме на них Америка робить найкращі інтереси — в музиці. Пісні відтворені в цій песі п. Конрадтом мали чар екзотичної лірики. Песа виставлена оригінально. *м. р.*

—o—

З концертової салі.

КОНЦЕРТ „ДРОГОБИЦЬКОГО БОЯНА“.

З великою приємністю пишу ці рядки про концерт (3. IV.) одного з найкращих наших хорів на західно-українських землях. Коли взяти на увагу, що в Дрогобичі нема ні постійної опери, ні постійних чи навіть спорадичних концертів, то тим більше треба подивляти, що хор „Дрогобицького Бояна“ висунувся на одно з перших місць у нашому хоровому музикуванні. Велика і **правильна** праця над хором і для хору, що її вклали зараз з початку перші диригенти „Дрогобицького Бояна“ М. Іваненко і С. Сапрун, дала неоціненої вартости овочі: традицію і жадобу постійного поступу. Тому, хоча відійшов С. Сапрун і змінився склад хору (майже 2/3 нових співаків!), то якість хору не тільки не погіршала, але й покращала. До великої дисципліни і технічної справности прибуло ще й поважне умузикальнення хору. Поодинокі точки програми — це були в більшости в собі замкнені образки. І звуково-динамічно і в темпах були часом бездоганно обчислені під оглядом побажань композитора, спроможности хору і навіть — приноровлені до акустики салі.

В програму концерту входило 13 творів: Демуцького, Кошиця, Леонтовича, Лисенка, Ревуцького, Сениці, Стеценка і Ступницького. З того було: 4 міш. хори з форт., 7 міш. хорів та 2 муж. á capella і 1 твір для сопранового соля, хору, фортепяну і скрипки. Диригували: Б. Пюрко (б. дириґент Держ. Опери в Київі, а тепер проф. філії Муз. Інст. ім. Лисенка) — 9 творів і проф. М. Іваненко — 4 твори. Іваненко — це знаний вже, досвідний дириґент, повний розмаху і безпосередности у виразі. Пюрко, який виніс 2/3 програми на своїх плечах, більше вглибчивий як зверхно-показний. Він старається виконати кожний твір так, щоб на слухача ділав більше внутрішній зміст твору, як зверхний ефект (хоча нераз здалось би більше і цього останнього!) Таке виконання залишає глибоке і тривке враження, але рівночасно ставить і до дириґента і до виконавців дуже великі і поважні вимоги. Пюрко старається навести своїх співаків на ті потреби і їх задоволення шляхом внутрішнього умузичнення свого хору. І я певний в цьому, що деякі неточности дотично звуково-краскової прецизности, які ще на цьому концерті денеде „вискочили“, зникнуть при дальшій, так як дотепер послідовній і — сказав би я — „сердечній“ праці хору й дириґента.

З повним признанням слід згадати ще викони двох солісток і чотирьох солістів. Не тільки у зверхній поведінці, але й у манері співання пробивалася шляхотна безпретенсіональність і щире віддання себе на службу ідеї твору по вказівкам дириґента. Скрипак С. Оґроднік (проф. Муз. Інст.) прекрасно вивязався із трудного завдання зіллятися в одну звукову цілість з хором, сопраном і фортепяном, а з другого боку задержати свободу індивідуального викону. Акомпаніював д-р Ю. Соневицький. Точно, дискретно, вміло. Такий акомпаніятор — це дуже цінний набуток.

Щасливий Дрогобич, що має таких дириґентів і виконавців. Але всюди є своє „але“. Не розумію дрогобицької публики... Що вона ледви заповнила маленьку сальку — це прикро, це не моя справа і втрата тих, що не були на концерті. Але що ця публика так холодно приймала деякі повно-мистецькі викони, як пр. викон Іваненка з муж. хором Стеценкового „Травня“, або викони Пюрка „Кей ми прийшла карта“ (Стеценка), чи „Ой чогож ти почорніло“ (Ревуцького) — це трохи дивно. Поминаю вже сам факт, що Пюрко випровадив **5 цілком незнаних** у нас творів, чим він заслужив на окрему вдячність авдиторії. Булоб добре, якби „Дрог. Боян“ дав змогу почути себе й іншим містам.

Р. Отсен.

—o—

☦ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Ярослав Копистинський, за Гетьманщини секретар міністра комунікації у Київі, помер 19. IV. ц. р. у 45. році життя у санаторії Каси Хорих у Львові. Осиротив дружину і сина. Похорони відбудуться в четвер 21. IV. в год. 16 з каплиці похоронного заведення при вул. Кохановського. В. Й. П.!

—o—

СПОРТ.

Хто буде мистцем округи в бігу навпростець?

До недільного бігу навпростець підготовлюються дружини У. С. С. К., Сокола IV., Плаю та У. Р. С. К. досить інтенсивно. Уладжувані цими дружинами елімінаційні біги, осяги часу та форма змагунів дають запоруку, що біг буде дуже цікавий. Місце та година старту будуть оголошені в українській пресі в найближчу пятницю та суботу і до цього часу треба упорядкувати змагові карти та зголосити дружини в Соколі IV. при вул. Крупярській ч. 15.

—o—

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

ХТО ТАКІ СУБОТНИКИ, РУСЕЛІТИ ТА ПЯТИДЕСЯТНИКИ? В-во „Віра і Наука“, Коломия 1932. Ст. 48.

ЗБІРНИК ХЛІБОРОБСЬКОЇ УКРАЇНИ (неперіодичний орган). Том I. Рік 1931. Складено під загальним проводом Вячеслава Липинського. Прага 1931. Видання Братства Українських Клясократів-Монархістів, Гетьманців. Зміст: В. Липинський: Вступне слово; В. Липинський: Комунікат; Комунікат Братства Українських Клясократів-Монархістів Гетьманців; Під осуд укр. громадянства; Василь Кучабський: Завдання гетьманського руху на зах. укр. землях; В. Заловецький: Прояви клясократичного світогляду в реформістичних течіях зах. Европи; Роман Метельський: З записок гетьманця; Мик. Кочубей: Пролеґомена; Слово від Видавництва; Справлення похибок.

ЖУРНАЛИ.

МИСТЕЦТВО, ч. 1. Весна 1932. Орган Асоціяції Незалежних Українських Мистців. Квартальник. Ціна 6 зол. Зміст: Ів. Іванець: Федір Ємець; Мих. Осінчук: Нова мистецька дійсність; В. Січинський: Лео Тарасевич; Теофан Десбурґ: Монументальне мистецтво; Василь Хмелюк: Микола Глущенко; Марія Дольницька: Емалія; Ярослава Музика: Завдання консервації і реставрації; Микола Бутович: Монпарнас; Павло Ковжун: Феруччіо Ферацці. Хроніка: Виставки, записки, По мистецьких школах, Прикладне мистецтво, Музейництво Відчити і доповіді, Україніка. Ілюстрацій 50, з них відділи: Модерне мистецтво, Українські мистці на чужині, Українські мистці на чужинних виставках, Мистецькі новини з України, Українські мотиви в чужім мистецтві.

БОГОСЛОВІЯ, науковий тримісячник. Видає Богословське Наукове Т-во. Львів, 1932. Том X. Книжка 1. Зміст: Наше десятиліття; Dr Andr. Іscak: De Zacharia Kopystenskyj, о. д-р Лев Глинка: Становище католицької церкви до цивільних супруж і розводів та новий проект польської колифікаційної комісії; Д-р Яр. Пастернак: Коротка археольогія західньо-укр. земель; Огляди й оцінки; Всячина; Богословське Наукове Т-во; Книжки і часописи.

ШЛЯХ НАВЧАННЯ, педагогічно-методичний місячник, орган „Взаїмної Помочі Українського Вчительства“. VI. річник. Львів, січень-лютень-березень 1932. В журналі опубліковані численні фахові статті з таких ділянок науки про виховання й освіту: 1) Теорія виховання й навчання; 2) Виховно-освітні системи й організація шкільних установ; 3) Огляд педагогічного й освітнього руху; 4) Огляд педагогічної преси; 5) Критика й рецензії; 6) Методика і шкільна практика. Головним редактором журналу є п. Іван Ющишин.

ВІЛЬНЕ КОЗАЦТВО, ілюстрований двотижневик. Появляється в російській та українській мові. Прага, 10 квітня 1932. Рік вид. V.

СВІТ ДИТИНИ, ч. 8. 15. квітня. Зміст: Олег Підгірський: Свято дерев. Микола Погідний: Казка про гордого боярина. Дарія Гриневич-Витанович: Оксамітна шкірка. Т. Курпіта: Весною. А. Т. Давидів: Вуйко Павук. К. Малицька: Чистенький і Юрзи-Мурзи. А. Чехов: Каштанка. Ю. Верн: Плесом Амазонки. Яросл. Вільшенко: Івась і Ганнуся. Загадки. Всячина.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР. Ч. 8. 15. квітня 1932.

„NASZA PRZYSZŁOŚĆ“, wolna trybuna zachowawczej myśli państwowej. Tom XX. Warszawa, kwiecień 1932.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 20. IV. 1932. за масло експортове та десерове пріма 3·00 зол., за літру молока 23—24 сот., літру сметани 1·20 зол., сир ... ... 3·00

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Театр.

Четвер, 22. IV. год. 8. веч. Чорне Ґето“.

Пятниця, 22. IV. год. 7.30 веч. „Чорне Ґето“.

Субота, 23. IV. год. 3. попол. „Дзяди“ (ціни попул.)

Субота, 23. IV. год. 8. веч. „Фавст“.

Неділя, 24. IV. год. 3.30 попол. „Люди в готелі“.

Неділя, 24. IV. год. 7.30 веч. Чорне Ґето“.

Театр Ріжнородностей.

Четвер, 21. IV. год. 8. веч. „Мезаліянс“.

Пятниця, 22. IV. год. 8. веч. Мезаліянс“.

Субота, 23. IV. год. 8. веч. „Мезаліянс“.

Неділя, 24. IV. год. 3.30 попол. „Мезаліянс“.

Неділя, 24. IV. год. 8. веч. „Роксі“.

Театр Новин.

Пятниця та субота вистава не відбудеться.

Кіна.

АПОЛЬО: „Їх екселенція кохання“.

КАСІНО: „Ц. к. резервіст“.

КОПЕРНИК: „Маленька Джанетка“ (Дж. Гейнор).

ЛЕВ: „Король Швейків“ (чеська звукова комедія з Гуґ. Гасом).

МАРУСЕНЬКА: „Маленька Джанетка“ (Дж. Гейнор).

МІРАЖ: „Два хлопчаки“.

ОАЗА: „Кохання в пустині“, „Лярель і Гарді“.

ПАН: „Розведена“, „Лярель і Гарді“.

ПАЛЯС: „Шанґай-експрес“ (Марлена Дітріх).

ПАСАЖ: нечинний.

ПРОМІНЬ: „Тріюмф кохання“.

СОНЦЕ: „Мати невільниця й любовниця“.

СТИЛЕВЕ: „Нібелюнги“, „Пімста Крімгільди“.

УТІХА: „Чорний Перо“ (Гарі Піль) і комедія.

ХИМЕРА: „Баль в опері“ (Ів Петрович).

Програма радіо.

Пятниця, 22. квітня 1932.

Кеніґсберґ (217,1) 21.15 Сучасна російська музика. **Ляйпціґ** (259,3) 21.00 „Потопа“, песа Барляха, 22.30 „Байки“, Борхерс (сопран). **Міляно** (331,4) 19.10 Музика, 21.00 Всячина. **Штрасбурґ** (345,2) 20.30 „Ле Петі Міші“ оп. **Льондон** (356,3) 20.15 Концерт, 21.15 „Ослик“ комедія, 23.00 „Комус“ Дж. Мільтона. **Гельсінґфорс** (368,1) 18.15 Інкері Стенбек, спів, 20.25 Беркман, спів (Лягті 1796,4 м.). **Гамбурґ** (372,2) 16.00 „З експедиції до Тибету“. **Ґановер** (566) 19.15 В. Мольо читає власні твори, 21.00 Комедія в нар. діялекті. **Сотенс** (403,8) 21.00 Кабарет осміхів, **Берлін** (419) 19.10 Шопенові баляди, 21.00 „Дер Райзелюстіґе Касперль“ радіоопера. **Стокгольм** (435,4) 20.00 Концерт. **Рим** (441,2) 17.30 Арії та пісні, Велія Капуано, 20.45 „Кн. Маріца“ оп. Кальмана. **Беромінстер** (459,4) 20.00 Вечір у діялекті. **Лянґенберґ** (472,4) 20.30 Вок. концерт. **Прага** (488,6) 21.00 Спів. **Відень** (517,2) 19.35 Концерт професорів Муз. Ак., **Рига** (524,4) 21.30 Пісні, Олена Преснакова-Славіна. **Мінхен** (532,9) 20.45 **„Ревізор“ Гоголя.** **Ленінград** (1000) 15.30 Концерт, 18.00 Опера. **Осльо** (1083) 20.45 Спів, Ґерда Вільсков, 22.15 Хор. **Калюндборґ** (1153,8) 20.00 Англ. музика, 22.10 Концерт. **Москва** (1481) 10.00, 14.00, 17.30, 18.30 Концерт, 16.00 Література. **Давентрі** (1554,4) 20.00 „Купід+ту“ муз. авд., 21.35 Музика. **Париж** (1724,1) 20.45 Куртлінів фестіваль.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Пятниця, 22. квітня 1932.

11.45 Перегляд преси. 11.58 Астрономічний час. 12.10, 14.55, 16.10, 19.35, Грамофон. 13.10, 22.45 Метеор. комунікат. 15.05 Госп. комунікат, біржа. 15.15 Скринька для хорих. 15.25 Для матуристів (історія), 15.50 Література. 15.45 Комунікат для плавби й рибалок. 16.20 Листи та програми. 16.40 Грамофон, „Сільва рерум“. 16.55 Англ. лекція. 17.10 „Королівське кохання“. 17.35 Концерт оркестри. 18.50 Всячина. 19.15 „Пімста кн. Пані“ іст. балачка. 19.30 Спорт. 19.45, 22.40 Прес. рад. денник. 20.00 Муз. балачка. 20.15 Симф. концерт. 22.50 „Лютня сучасного трубадура“ муз. репортаж.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Ширші Сходини Філії Союзу Українок на місто і повіт Львів відбудуться в пятницю дня 22. квітня ц. р. в год. 6. після полудня в домівці С. У. (вул. Підвале ч. 7). На порядку нарад: Перші завдання нової філії. Реферує п. сен. Кисілевська. Численно явитися просить Виділ. 1—2

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів, Ринок 10.